

Záverečná karta projektu

Názov projektu Evidenčné číslo projektu **APVV-16-0374**
Slovaciká z bývalého Uhorského kráľovstva na príklade Horného Uhorska (1500 - 1780)

Zodpovedný riešiteľ **prof. Martin Homza, PhD.**
Príjemca **Univerzita Komenského v Bratislave - Filozofická fakulta**

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

---0---

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

---0---

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

Edícia Monumenta Linguae Slovacae:

PETER BENKA – MARTIN HOMZA – PAVOL ŽIGO (eds.): Právno-administratívne dokumenty, tom. 1 : Prísahné formuly zo 16. – 18. storočia (Monumenta Linguae Slovacae, vol. 1). Bratislava : Univerzita Komenského, 2018, 384 s.

PETER BENKA: Mesto a jazyk : Bardejov v ranom novoveku (Monumenta Linguae Slovacae, vol. 2). Bratislava : Univerzita Komenského, 2019, 308 s.

IVANA LABANCOVÁ – VLADIMÍR OLEJNÍK – ADAM MESIARKIN (eds.): Odborno-náučné dokumenty, tom. 1: Zbierka poučení o liečiteľstve a prírode zo 17. storočia (Monumenta Linguae Slovacae, vol. 3). Bratislava : Univerzita Komenského, 2019, 550 s.

MILOŠ JESENSKÝ – MARTIN HOMZA – PAVOL ŽIGO (eds.): Odborno-náučné dokumenty, tom. 2: Alchýmia Magistra Frederika Æ od Železných Vráť zo 16. storočia (Monumenta Linguae Slovacae, vol. 4). Bratislava : Univerzita Komenského, 2020, 142 s. + 21 obr.

NAĎA LABANCOVÁ – MARTIN HOMZA – PAVOL ŽIGO (eds.): Odborno-náučné dokumenty, tom. 3: Školské zápisky Andreja Kleniara z roku 1785 (Monumenta Linguae Slovacae, vol. 5). (v tlači)

IVANA LABANCOVÁ, – STANISLAVA KUZMOVÁ (eds.): Teologicko-náboženské dokumenty: Františkánske kázne z 18. storočia (Monumenta Linguae Slovacae, vol. 6). Bratislava : Univerzita Komenského, 2021 (v procese publikačných prác).

IVANA LABANCOVÁ. Jazyk kazateľnice: Multilingvizmus vo františkánskom kazateľstve 18. storočia (Monumenta Linguae Slovacae, vol. 7). Bratislava : Univerzita Komenského, 2021 (v procese prípravy na publikáciu)

MARTIN HOMZA - RADKA PALENČAROVÁ (eds.) Slovenská zbierka listov grófký Anny Horváth-Stančičovej de Gradec (Monumenta Linguae Slovacae, vol. 8). Bratislava : Univerzita Komenského, 2021 (v procese prípravy na publikáciu)
Webová databáza:
www.pammap.sk/?temy=74232&cas=476-1-1|1800-12-31&sort=time_from&sort_mode=1

Uplatnenie výsledkov projektu

Projekt má nateraz niekoľko vrstiev svojho praktického využitia. V prvom rade rozširuje verejne prístupnú databázu slovenských textov predpisovného obdobia doma i pre slovakistické vedecké pracoviská vo svete.

Slovenskú humanistiku zapája sa do moderného európskeho diskurzu ohľadne počiatkov a sociálnych funkcií vernakulárnych jazykov v období raného novoveku. Vďaka svojej multidisciplinarite má presah do dejín prírodných i medicínskych vied na Slovensku. V poslednom období tiež začína rezonovať v odbore digital humanities.

Všetky tieto roviny sa premietajú aj medzi praktické výsledky. Vo vedeckej sfére sa projekt môže pochváliť značnou vedeckou produkciou a publikačnou činnosťou, v rámci nej prominentne prítomnou edíciou Monumenta Linguae Slovacae. Jednotlivé zväzky sú voľne dostupné na internete. Multidisciplinárny prístupom, kritickým, vedecky aktuálnym a rigoróznym spracovaním predstavujú dôležitý príspevok pre odborný vedecký diskurz.

Jazykovou prístupnosťou a tematickou rôznorodosťou majú potenciál osloviť aj širšiu, laickú verejnosť. A napokon môžu poslúžiť aj ako pomôcka pri školskom vzdelávaní, a to nielen pri zameraní sa na slovenský jazyk a dejiny, ale aj na vývoj rôznych foriem poznania a komunikácie na našom území (v domácom jazyku) v minulosti.

Zároveň projekt vytvára priestor na spoluprácu vedeckých a vzdelávacích inštitúcií na jednej strane (predovšetkým Katedra slovenských dejín) a slovenskými pamäťovými inštitúciami na strane druhej (štátne a mestské archívy, cirkevné inštitúcie).

V domácom i medzinárodnom rámci vytvoril predpoklady a zázemie pre realizáciu ďalších, paralelných i nadväzujúcich, projektov vedeckého výskumu a spolupráce.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

Pôvodne stanovené ciele sa projektu APVV-16-0374 podarilo veľmi úspešne naplniť a zároveň ešte rozšíriť o ďalšie aspekty. Prostredníctvom edície Monumenta Linguae Slovacae a digitalizačných aktivít odborná i laická verejnosť doma i v zahraničí získavajú prístup k pramenným textom v slovenskom jazyku predpisovného obdobia, ktoré doposiaľ neboli v takomto rozsahu a systematicky skúmané. Z doterajších ôsmich zväzkov edície Monumenta Linguae Slovacae (vrátane tých, ktoré sú v čase podávania tejto záverečnej správy vo fáze finalizácie textu, edičných úprav a príprav na publikáciu) šesť reprezentuje edície pramenného materiálu, dva zväzky reprezentujú interpretačné práce monografického charakteru. Veľmi dôležitým krokom bolo nadviazanie spolupráce s portálom pamMAP (www.pammap.sk), ktorý sa do veľkej miery realizuje na príbuznom pracovisku Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Prístup k špecificky slovenským dokumentom v databáze je možný cez stránku www.slovacika.sk. V databáze je 41 samostatných inventárnych jednotiek, pričom v čase podávania správy sa finalizujú digitalizačné práce, ktorých výsledkom je sprístupnenie dvoch ďalších rozsiahlejších súborov. Zároveň projekt otvoril možnosti domácej i medzinárodnej vedeckej spolupráci a prispel k zapojeniu realizujúcich pracovísk do širšieho európskeho vedeckého diskurzu. Patria sem projekt medzinárodnej spolupráce s kolegami z univerzity v Porte SK-PT-18-0043 „Európa vo vernakulárnych jazykoch na hraniciach latinského sveta v neskorom stredoveku a ranom novoveku. Kontexty a idey“ pod vedením dr. S. Kuzmovej a domáce projekty VEGA 1/0881/21 "Vzory a mechanizmy sociálnej komunikácie v kazateľstve na území dnešného Slovenska od stredoveku do raného novoveku" (Dr. Kuzmová) a APVV-20-0598 "Úloha slovenčiny v Uhorsku v ranom novoveku" (prof. Homza). Projekt prispel k rozširovaniu odborných kompetencií riešiteľov a spolupracujúcich bádateľov, čo sa premietlo nielen do ich vedeckej produkcie, ale odrazilo sa aj na kvalitatívnom rozšírení pedagogickej činnosti na Katedre slovenských dejín. Napokon vytvoril projekt APVV-16-0374 základy pre ďalšie vedecké podujatia, – aj v podobe nadväzujúceho projektu APVV – ktoré takto prispievajú k výraznej systematizácii výskumu a vďaka ktorým sa Katedra slovenských dejín ako vedúce realizujúce pracovisko stáva významným centrom bádania socio-kultúrnych rol

vernakulárnych jazykov v ranom novoveku nielen v slovenskom akademickom prostredí.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku (max. 20 riadkov)

The original goals of the project APVV-16-0374 have not only been successfully fulfilled, but the research team managed to add new aspects during the realization of the project. First of all, the series of edited volumes Monumenta Linguae Slovacae and digitization activities need to be mentioned, through which both academic and lay audience, at home and abroad, gained access to the source texts written in the early modern Slovak vernacular. This material has been made available systematically and on such a scale only during the current project. Out of the eight volumes of Monumenta Linguae Slovacae published so far (including the ones that are in the final stages of preparation for publication at the moment), six volumes represent editions of the source material and two more volumes are interpretative studies of monographic character. An important step is represented by the cooperation with pamMAP (www.pammap.sk), one of the largest Slovak online databases for preservation artefacts of historical memory, an initiative that is itself centered around another department at Faculty of Arts, Comenius University. Access to linguistically Slovak documents is possible also through the individual web page www.slovacka.sk. At the moment of submitting of this report, there are already 41 digitized units and two more (a collection of documents and a manuscript) are being prepared for publication online. The project has also opened up possibilities for scientific cooperation both at home and at international level and thus helped the involved institutes to get embedded into the wider European academic discourse. Among results of these activities following projects can be counted: cooperation with University in Porto through SK-PT-18-0043 „Európa vo vernakulárnych jazykoch na hraniciach latinského sveta v neskorom stredoveku a ranom novoveku. Kontexty a idey“ [Europe in Vernacular at the Borders of the Latin World in the Late Middle Ages and Early Modern Period. Contexts and Ideas.] (leading scholar: dr. S. Kuzmová). Slovak projects include: VEGA 1/0881/21 "Vzory a mechanizmy sociálnej komunikácie v kazateľstve na území dnešného Slovenska od stredoveku do raného novoveku" [Patterns and mechanisms of social communication in sermons on the territory of modern Slovakia from the Late Middle Ages to Early Modern Period] (Dr. Kuzmová) and APVV-20-0598 "Úloha slovenčiny v Uhorsku v ranom novoveku" [The role of Slovak vernacular in Early Modern Hungary]. (prof. Homza). The project also contributed to the broadening of academic skills (especially with regards to digital humanities) of researchers and their colleagues. That in turn found expression not only in their research but also in enhancing of their pedagogical work at the Department of Slovak History. Finally, the project APVV-16-0374 created the basis for further scientific endeavors in the field - also in the form of above-mentioned APVV-20-0598 - which contribute to systematizing of the research and thanks to which the Department of Slovak History is becoming one of the leading institutes for the research of social and cultural roles of vernacular languages in the Early Modern Period, in the Slovak academic environment and beyond.